EESTI PÄEVALEHT

Nr. 94 (325) Laupäeval, 23. aprillil 1960 2. aastakäik

Palju kisa aga vähe villa Tallinna väljaehitamisel

MUSTAMÄE alla. Tondi. Mustamäe ja Kadaka küla vahelisele alale kavatsetakse püstitada "elamumassiiv" või Tallinna satelliitlinn 55–60 tuhandele inimesele (kavatsetakse ehitada umbes pool miljonit rm elamispinda, arvestades inimese kohta "nõukogulik" norm – ca 9.5 rm.) Kuid – praegu ollakse alles "välja jõudmas planeerimise ettevalmistus staadiumist".

ROCCA AL MARES aga on asutamisel riiklik vabaõhumuuseum umbes 65 ha suurusele alale mere ääres Tallinna külje all. Kuid – avamine saab toimu alles 1963 a. Mõlemate suurte plaanide suhtes seisab aga küsimus selles, kas need ka õnnestuvad s. o. kas neid suudetakse käimasoleva 7-aastaku raames täita.

Mustamäe "elamumassiiv" või Tallinna satelliitlinn, nagu plaanitsejad seda oma projektides ka on nimetanud, peab altama lahendada Tallinna karjuvat korteripuudust.

Suurejoonelisest kavast on seni teatavaks saanud järgmist: Hoonestatud ala, mille põhjapoolne serv ulatub end. Kadaka küla rabastele põldudele, lõpeks Mustamäe all metsapiiril, jätes puutumata Mustamäe suusabanasi metsapargi. Ala oleks umbes 500 ha ja siia ehitatav poole miljoni rm suurune "massiiv" oleks kolmandik Tallinna elamuehituse perspektiivplaanist. Muud elamurajoonid olevat ette nähtud Lasnamäele ja Õismäele. Kuna Sauele olevatki juba tekkinud midagi linnalähedase aedlinna taolist. Vabaõhumuuseumi jaoks määratti juba 1947. a. 110 ha suurune maatükk Pirita jõe ääres, mis puhul palju kirjutati suurejoonelisest vabaõhumuuseumi asutamisest plaanidest. Kuid kõnne aasta jooksul ei toimund sel alal midagi. Kuni 1957. a. otsustati muuseum asutada hoopis Rocca al Marese.

Plaanide kohaselt jagunevat vabaõhumuuseum neljaks etnograafiliseks tsooniks: Põhja-Eesti rüdaküla, Lääne-Eesti segatüüpi küla, Lõuna-Eesti hajaküla ja saarte maatüüp. Igasse küla paigutatavat 4-5 talu. Peale talude eksponeeritavat tulevikus veel postijaam, kooljaam, koolimaja, Raadi kirik, kõlakõrts, veiseski. Loksalt Kahala külast, ohvrikive jne. Merekäidale aga pandavat väja kalurilõhe chitus ja viimaks rajatavat sinna ka noile zoos kõrvalhoonete ja majadega. Kõlakõrtsiks olevat väljal valitud Viitna kõrts. Põhja-Eesti küla eksponeeritakse keskmisu, kehviku ja kalari hoonetega. Lõuna-Eesti küla aga ka "kulaku" ja sauniku hooneid. Tingel-tangli või puhkeosasse ehitatavat jaanitule park ja hiis, kuna kõlavainule tuleval rahvastantsuide ning jõumängude demonstreerimise koht. Ja siis veel kohvik, kinolektoorium ja muid ilusaid asju!

Aga mis seni, kahe aasta jooksul, on suudetud muuseumi rajamisel ära teha, seda on väga vähe: Kellast Määra külast on kohale toodud 80-a. pöstkoda. Läänemaalt Sutlepast on toodud 1784 Vormsis ehitatud pukktuulik ja on pöörlamisel Märjamaalt. Toodud Sassi-Jaani talu rehehoone ja ait (190 a. vanad). Ja Kellas Alika külas tehtavat ettevalmistusi Kalamaesi sutlusare ülestoomiseks. See on esialgu kõik.

Muuseum kavatsetakse avada 1963. a., kuid selleks ajaks jõutavat ainult osaliselt eksponaate kohale tuua. Muide, kui Rocca al Mare vabaõhumuuseumist asja saab, siis oleks see ehitatav paekuid, katkes. Nähtavasti ei soovitud "kõrgemal pool" küsimust diskuteerida.

Mustamäele aga ei ehitata aedlinna laadilisell hõredalt, vaid uue "massiivi" põhilise osa kujundaks neljaja viiekorrusellised elamud, mõned ka 8-10-korrusellised. Ainult põhjapoolsesse osse olevat kavatsetud mõned vähemad "individuaalelamud".

Kuna "massiivi plaanideasjus nähtavasti veel kõik pole selge, siis eelpoolnimetatud arhitekt hakkas ajalehes arutama, et kas on ikka õige seal tõõstuste asutamist mitte lubada. Ta tegi ettepaneku lubada siiski asutada kohalikke tööstusi — Stokholmi Vällingby eeskujul. Kuid.... kirjutas, mille all seisis "järgneb" ja millest viis ääreldada, et tuleb veel ettepaneku põhjendusi ja ehk kuusigi eteepanekuid, katkes. Nähtavasti ei soovitud "kõrgemal pool" küsimust diskuteerida.

Kaks eesti noort Tiit ja Peep Raid on Ühendriikides teinud endale hea nime korvpalluritena. Noormehed on gümnaasiumiõpilased ja tublid sportlased ka kergejõustikus, eriti hüpetes. Tiit (19 aastat, pildil vasakul) ja Peep (18 aastat) mängivad Laker'i korvpallimeeskonnas ja on edurivimeetena võitnud tähelepanu Ameerika ajakirjanike silmis. Võtsimegi pildi Minneapolise ajalehest Valley News.

EM aktsiad Göteborgile

Stockholmis asuva AS Eesti Maja juhatuse tõlesandel teostab aktsiate ülleandmisi nende omanikkudele Göteborgis kohapealne eesti selts. Vastavasse toimetsemisse kuuluvad H. Rionar, J. Savioja, H. Jürgens ja M. Pommer. Ülleandmiseie tulevad reedel, 29. aprillil s.a. kell 20 Göteborgi Eesti Seltsi ruumes, Västra Skansgest. 14 aktsia järjekorranumbritega kuni 1000. Mainitud aktsiaomanikkudele Göteborgis ja ümbruskonnas, Borås ja Uddevalla kaasarvatud, on saadetud kirjalikud kutsed. Hilisemad aktsiate omandajad — numbritega üle tuhande — saavad oma aktsiad hiljem, millest teatakse eraspidi.

Aktsiate vastuvõtjal tuleb AS Eesti Majale eddasisaatmiseks äraanda varem saadud ajutine tunnistus. Selle kaotsimisekul tuleb avaldada vastav kuulutus, mille kulu on kr. 2.

Göteborgis toimuva aktsiate ülleandmise koosoleku puhul antakse asjaosalistele ülevaade Eesti Majaga ühenduses olevalt küsimustelt. Samas on võimalik kauiutel aktsiaid omandada soovijail end registreerida. Loodetavasti leidub Göteborgis veel rohkesti kaasmaalasi, kes senini pole endale aktsiaid soetanud, kuid teevad seda mainitud koosoleku puhul. Seekordne Eesti Maja aktsiate ülleandmis-koosolek lõpeb koosvihlimisega, kus on saadaval suupisted ja karastavad joogid.

Kohalik elu

GÖTEBORG LASTE SÜVEKODU

Göteborgi Eesti Selts ja SKF Eestlaste Koondis korraldavad ka tänavu ühise laste suvekodu eesmärgiga saabuva kaunil Orusti saarel. Tofta suurtalundi ainulaadsesse ruumides. Suvekodu jaoks kaheks 29-päevaseks perioodiks, kusjuures esimene period toimub 18. juunist kuni 17. juulini, kus teine period kestab 17. juulist kuni 16. augustini. Suvekodusse võetakse vastu mõlemast soost eesti lapsi, sündinud aastavahemikul 1947—1954. Osavõtumaks on kindlaks määratud 105:— kroonl lapselt perioodis (125:— kroonl 1947 a. sündinud lapselt). Eelregistreerimist toimetavad E. Lastekaitsetoimikonna ülikmed O. Sassian, Richertsgt. 18, Göteborg S, telefon 18 38 32 ja E. Kriisa, Fastlagsg. 14, Göteborg N, telefon 46 94 32. Eelregistreerimisi võetakse vastu kuni 15. maiki k. Registreerida võib telefonitteel või kirjaliikult, äramärkides lapse nimi, sünniaasta, aadress ja soovitud periood. Siduv registreerimisleht, koos täiendava informatsiooni ja vajalike formularidega, saadetakse kätte kohe peale registreerimisaja lõppemist. Korraldav toimkond loodab ka tänavu rohkel osavõttu rahvustõlgusest, kargest eestimeelsest ja keelsest kasvatusest ja kosunisest suvekodus.

SUVEKODU VAJAB PERSONAALI.

Göteborgi Eesti Seltsi ja SKF Eestlaste Koondise ühine laste suvekodu Orustil vajab kompetentset personaali. Korraldav toimkond kuulutab vabaks alljärgnevad ametkohad: 1 suvekodu juhataja, 1 kasvataja, 1 mänguljuht, 1 peremees — kööginjuhataja, 1 keetja, 2 köögiabilist — kristajat. Tööaistusaeg 2 kuud, 17.6.—17.8 ka. Vaba töö ja maitulis Soovivaldused koos kvalifikatsioondie ja paigandumisegaa saata kirjalikult hiljemalt 15.5 k.a. aadressil: Estniska Barnskyddskommité, c/o E. Kriisa, Fastlagsg. 14, Göteborg N.

BORÅS

Mai vastuvõtu koosvihlimine

Borås! Eesti Seltsi laulukooril korraldusel toimub laupäeval 30. aprillil s.a. algusega kell 19.00 16-bus mai vastuvõtu koosvihlimine Rootsi Punase Risti saalis. Väterlänggatan 29. Serveeritakse maitsevaid suupisteid ning koorilõlmete poolt kantakse ette lõbusaid etekandeid. Loomulikult ei puudu ka tants. See on kevadel vastavatelt otstarveteks oma kogudustele ja organisatsioonidele kaks kuni kaks ja pool protsenti oma sissetulekust.

Seega oleks eestlaste panus vaesuti neljandik sama sissetulekuga ameeriklaste omast. Siinjuures ei ole küll arvestatud, et eestlased USA-s osaliselt võtavad osa ka ameerika organisatsioonide elust.

Kui arvestada, et Rootsi eestlaskonna aastasissetulek on 150 miljonit krooni, mis on kaunis tagasihoidlik arvestus, teeks pool protsenti välja 750.000 krooni, s.t. umbes üks Eesti Maja aastas. Puudub ülevaade eesti organisatsioonide kogutud sissetulekutest aasta jooksul, mis suurt summat see vaevalt moodustab, eelnegu oleks Rootsi eestlane oma Ameerika kaasmaalasest veel kitsim.

2000 üliõpilast Siberis

Iga üliõpilane okupeeritud Eestis, kes kuidagi "lihastub" rahvuslikus suunas, saadetakse otsekohe Siberisse töö- ja tootmispraktikale. Ka toimub praegu ülikooli puhastamine ebasoovitavast elemendist — ja seda taas tootmispraktika (kehalise töö) ettekäändel, on hiljuti Eestist ja Tartust saabunud läki jutustanud "Meie Elu" kaastöölisele Saksamaal.

Nii saadeti möödunud sügisel Tartu ülikoolist ja põllumajanduse akadeemiast kokku 1260 üliõpilast Kazahstani põllu- ja kanalitöödele. "Tootmispraktikale" saadetud on aga edasi ülikooli nimekirjades, selle tõttu oli ka jaanuaris 1960.

Tartu ülikoolis ümmarguselt 5200 ja Põllumajanduse Akadeemias 2400 üliõpilast. Neist on aga umbes pooled n.n. mittestatsionaarsed üliõpilased (kaugõppijad) ja umbes 2000 viibib kehalisel (töö). N. Liidu kaugemates osades. Töölesaatmist läberisse korraldab "haridusministeeriumi" töö- ja tootmisõppetuse inspektor E. Aver.

N. Eestis on probleemiks muutunud n.n. lõngused — kraaded. Kui vene noored peamiselt varastavad, mürravad sisse äridesse ja korteritesse, siis eesti kraaded selle vastu laaberdavad tänavail. Tüüpiline näiteks oli juhtumiseelne